

A tényköztérképész

„Mi volna, ha egy korszak írói termékeit nem műfajok, hanem, témák, tartalmak, hangulatok szerint rendszerezném” — intézi önmagához a kérdést első „kísérleti” könyve fülszövegében **Eörsi István**.

Nos, a szándékot tett követte és a nem mindennapi vállalkozás sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a Lonci, narancssárgában megjelenése után két évvel, újabb könyvet eredményezett a furcsa válogatási módszer.

A műfajokat elegyítő, a versek és novellák mellett bölcséleti tréfát, színjátékot, verses jugoszláviai útinaplót tartalmazó könyv a szerző számára jó alkalom arra, hogy kipróbálja, mennyire azonos önmagával.

Történetek egy hideg faházban című kötetében **Eörsi**, akit egyik verse nyomán nevezünk tényköztérképésznek, ezúttal a hűség és hűtlenség feltérképezetlen területeinek meghódítására indul, meghozza úgy, hogy az egymást kizáró fogalompár azonosságainak, szükségszerű kölcsönhatásának fehér foltjait igyekszik eltüntetni. Véleménye szerint ugyanis: „a szóban forgó ellentétpár csak látszólag zárja ki egymást: hűtlenségre való hajlam nélkül a hűség könnyen torkollhat szűkhomlokú stupiditásba, maradiságba, szemforgatásba, a hűtlenség pedig gyakran táplálkozik annak erős tudatából, amitől elpártoltunk”.

Mindemellett **Eörsi** könyvéből az olvasó is megbizonyosodhat affelől, hogy a vers, novella, tárca, színdarab vagy esszé végső soron

ugyanannak a világításnak eltérő formai keretek közötti megnyilatkoztatása. **Eörsi** külön szerencséje, hogy a különböző műfajokban egyaránt otthonos tehetsége révén érzéseiről, gondolatairól „a tények közében” észlelt tapasztalatairól és megfigyeléseiről az irodalom eszközeinek sokféleségével tud szólni.

A címadó novella tetszés szerint felfogható az író gondolkodói ars poeticájának, vagy éppen ellen-arc poeticájának: „...a paradox túllép a racionalizmus és irracionálizmus kettősségén... a formája racionális, a tartalma irracionális és ezért a legalkalmasabb a világ kifejezésére(!), csakhogy hiányzik belőle a világ folyamatossága és ez az ellentét csak újabb paradoxonnal volna feloldható, a kör jóvátehetetlenül hibás”. (Történetek egy hideg faházban.)

Persze nem kell attól tartanunk, hogy **Eörsi** végig ilyen és ehhez hasonló filozófiai eszmefuttatásokkal terheli novelláit és riasztja el olvasóit. A gondolkodó alapállásból kikerülhetetlenül következő esetenkénti paraboláktól eltekintve, korántsem gyárt tézis-elbeszéléseket. Írásai olvasmányosak, kerettörténeteik önmagukban is szórakoztatóak. Ami „valódi” irodalomná teszi őket, az a gondolatok eredetisége, az írói magatartás etikai jelenléte okozta többrétegűség.

Az ész és morál viszonyrendszerének gordiusi csomóját bogozgató írások és versek saját kapcsolatainak szövedékében segítik eligazodni a figyelmes olvasót.

Tóador János